

NEVZAT KÖSOĞLU'NA GÖRE “KIBLESİ MİLLETİNE DÖNÜK” AYDIN OLABİLMEK

Zühre AYVAZ

Arş. Gör., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, ztoglu@erzincan.edu.tr

(ORCID İD: 0000-0001-6310-1616, Cep Tel: 0 541 654 00 84)

ÖZET

Türk Dil Kurumu'na göre aydın; “ışık alan”, “ışıklı” anlamlarına gelen bir sıfattır. Yine maddede ikinci anlamı olarak “kültürlü, okumuş, görgülü, ileri düşünceli (kimse), münevver, entelektüel” şeklinde tanımlanmaktadır. “Aydın insan” kavramı ise bu anlamdan türeyen “ışığını almış”, “etrafını bu ışıkla aydınlatacak kişi” demektir. Değişik çağlarda ve toplumlarda aydınlara farklı isimler verilmiştir: Pareto'nun “Elitleri”, Weber'in “Karizmatik Liderleri”, Osmanlı'nın “Havas ve Uleması”, Rusya'nın bir dönem “Entelijansiyası”, günümüz Batı dünyasının “Entelektüeli” bunlardan bazılarıdır (Aydın, 2005:46). Bu insanlar; sanat, bilim, siyaset, kültür gibi hemen her alanda bilgileriyle toplumu yönlendiren ve etkileyen güçlü bir role sahiptirler. Aydın, değişim ve dinamiğin merkezinde olan insandır.

Aydın olmanın görevleri ve sorumlulukları vardır. Her şeyden önce değişimi takip ederek yeniden üretmesi gerekmektedir. Aydın, ait olduğu toplumun tarihine hâkim olmalı; böylelikle olayları geçmişten bugüne bir bütün içinde ele alabilmelidir. O, her zaman sorgulayıcı olmalıdır. Halkı iyi tanımalı, değerlerini ve kültürünü iyi bilmeli, çıkarımlarını bu şekilde yapmalıdır. Aydın, halktan uzaklaştıkça ülke ve toplumun beklentilerini karşılayamaz hâle gelmekte, topluma yön verememeye başlamaktadır. Bu durum aydın-halk zıtlaşmasına yol açmaktadır.

Türk milliyetçiliğinin önemli fikir insanlarından biri olan Nevzat Kösoğlu için kültür değişmelerinin yönlendirilmesi ve taşınmasında, aydınlar önemli bir işleve sahiptir. Aydınlar, değişen dünya düzenindeki gelişmeleri, ait oldukları toplumun kültürü gözünden okuyarak kültür değişimini yönlendirmelidir. Türk aydınının, Batı'daki gelişmelere hayranlık duyması, onu, kendi kültürüne yabancılaştırmaya başlayacaktır. Kendi kültürüne uzak düşen aydınlar, aydın-halk zıtlaşmasına neden olabilecektir. Kösoğlu'na göre aydın, bilgili olmasının yanı sıra kendi kültürünün değer ve zevklerine sahip olan, “kiblesi milletine dönük” kişidir.

Çalışmada Nevzat Kösoğlu'nun “aydın” anlayışı ve “Türk aydınları” hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Bu görüşlerine ağırlıklı olarak Kitap Şuuru ile Türk Kimliği ve Türk Dünyası eserlerinde yer verdiği için çalışmada bu 2 eserin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi esas alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nevzat Kösoğlu, Aydın, Kültür, Türk Aydını.